

הרב בנימין יעקב רקובר

מדרגות בקדושה

(חלק ה')

מרן הרב זצ"ל עומד בהרחבה בכתביו על יסוד אחדות ההויה כולה. מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל מדגיש בשיחותיו דווקא את עקרון המדרגות שבבריאה כולה, ובפרט בקדושה. האם ישנם כאן שני כיוונים שונים ומנוגדים, או דווקא השלמה? בכך עוסק מאמר זה.

פרק שלישי

מדרגות בקדושה במשנתו של מרן הרב זצ"ל

- א. האחדות כיסוד הקדושה
- ב. מדרגות בקדושה
- ג. המדרגות בקדושה מביאות לאחדות
- ד. רוח הקודש והאחדות
- ה. רוח הקודש ואחדות התורה
- ו. רוח הקודש ואחדות חלקי העם
- ז. רוח הקודש ואחדות העולמות
- ח. אחדות רוח הקודש גורמת למדרגות שונות
- ט. מדרגות רוח הקודש
- י. מדרגות רוח הקודש הנמוכות
- יא. רוח הקודש והנבואה
- יב. רוח הקודש לפי מדתו של האדם
- יג. הדרגה בהתעלות מדרגות רוח הקודש
- יד. התעלות מרוח הקודש לנבואה
- טו. מדרגות בנבואה
- טז. מדרגות בגילוי אליהו
- יז. מדרגות בפסגת הקדושה

א. האחדות כיסוד הקדושה

עיקרון זה, לפיו דווקא האחדות היא הגורמת להופעת מדרגות רבות, מבוטא ביתר שאת בקדושה. האחדות, הרי היא יסוד הקדושה: "יסוד הקדושה היא תמיד התאחדות הפרטים לכלל אחד. ע"כ אין דבר שבקדושה פחות מעשרה, שהוא מהפרטים המתאחדים להעשות כלל אחד"¹. "כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה' (ברכות כא ע"ב)... עיקר העבודה הרוממה היא להשלים את הכלל ולזכותו ולהיטיב לו, ומי ששם את העבודה הזאת נר לנתיבתו תמיד הוא באמת מתעלה לקדושה, כיון שאין מגמתו לאהבת עצמו. אבל היחיד, כשהוא לעצמו, אי אפשר שיתעלה לקדושה לולא ההתרוממות למעלת הקדושה שע"י הרבים, לטובתם ולזכותם... ועל כן אין היחיד אומר קדושה, ואין דבר שבקדושה פחות מעשרה, שהוא התחלת ציור הרבים בכללות" וכו'². הקדושה אינה מכוונת את מבטה אל פרט מסוים, אלא אל הכלל כולו: "הקדושה הפנימית אינה מסוקרת בנשמתנו מצד חלק אחד של דעה והשגה, מצד ערך אחד של מציאות - בין ביחס הערך העצמי שלה, בין ביחס הופעתה בחוגי הזמן והמקום - כ"א הכל יכול וכללם יחד" וכו'³. "הקדושה העליונה היא קדושת הדומיה, קדושת ההויה שהאדם מכיר את עצמו בטל בפנימיותו הפרטית, וחי חיים כלליים, חיי כל. מרגיש הוא חיי הדומם הצומח והחי, חיי הכלל כולו, של כל מדבר, של כל איש מאישי האדם, חיי כל שכל וכל מכיר, כל משיג וכל מרגיש" וכו'⁴. ככל שהאדם קשור יותר לקדושה האלקית האחדותית, כך הוא כולל יותר. "כל מה שהמחשבה משוטטת יותר בהענין האלהי, כל מה שהיא יותר דבוקה בשכל וברצון, ברעיון ובחשק, בדמיון ובציור, בהמובן ובמה שהיא למעלה מן המובן, בהשערה ובנטיה, להקדושה האחדותית של יחוד האל המיוחד ב"ה, הרי כל ההויה כולה כלולה בקרבה, כי המחשבה הדבקה בשורש היש הרי כל היש קשור עמה" וכו'⁵. ולעומת זאת "יסוד הכוחות הרעים הוא הפירוד ומניעת האחדות" וכו'⁶. "על ידי הפירוד המדומה חותרים תחת יסוד הקדושה כולה; עושים מעשה עמלק שזינב את הנחשלים, פליטי הענן, 'שלח ידיו בשלומיו, חילל בריתו"⁷. "כל חשק עבודה, שמחת מצוה, התמדת תורה, ברק חידושים והתנוצצות רוח הקודש בלב השרידים אשר ד' קורא, כוונת התפלה ואור שלהבתה - כל אלה

1. עין איה לברכות דף ה, פרק ראשון סעיף מו (עמוד 21 במהדורת ירושלים תשנ"ה).

2. עולת ראהי ח"א עמוד רעא-רעב.

3. חבש פאר, עין איה סעיף יז (דף מה ע"א במהדורת ירושלים תרפ"ה).

3א. אורות הקודש ח"ב עמוד רצז: "דומית הקדושה הכללית".

3ב. אורות הקודש ח"ג עמוד שנח: "רוח הקודש על המשיג העובד".

4. ערפלי טוהר עמוד קב; אורות, אורות התחיה סעיף כ (עמוד עד), וראה הערות מו"ר הרב

צבי יהודה זצ"ל שם.

ותולדות הנשמות בשלימותן, בכללותן ותמותן, הכל מוכרח להיות נפגם על ידי הכנסת יסוד פירוד בכללות כנסת ישראל, חלילה" וכו'⁵.

ב. מדרגות בקדושה

ודוקא בשל היות האחדות בסיס לקדושה, יש בקדושה מדרגות רבות. "מובן שבכל דבר שבקדושה, וכמו"כ בחול, ישנן מעלות ומדרגות, ו"כ"א נכוה מחופתו של חברו, אבל זה המין של האור והעדן של הקדושה הנמצא בא"י לת"ח מבקשי ד' איננו נמצא כלל בחו"ל, ואנכי הנני בזה יודע ועד, כפי קטני... ע"כ בלב מלא קדושה ואורה, גדולה ושמחה, צריכים אנו לגשת לעסוק בתורה לשמה על אדמת הקדש. [לדרוש] אנו חייבים את המעלה היותר עליונה, שיגיעו מעשינו למעשי אבותינו א"י ויעקב, [לגלוי] אליהו זכ"ל ולתחה"מ, שבכל דבר בזה ישנן מדרגות לאלפים ולרבי רבבות, עד שנעלה למעלה כ"כ גדולה שמתפלשת ג"כ עד עולם המעשה, יקיצו וירננו שוכני עפר בפועל ממש בב"א" וכו'⁶. יש מדרגות גם בחול, אולם יש הבדל מהותי בין המדרגות הקיימות בחול ובין המדרגות הקיימות בקודש, ובעוד שבקודש נשארות כל המדרגות קיימות תמיד, וכל מדרגה מהווה בסיס למדרגה שמעליה, הרי בחול אין זה קיים, וכאשר האדם עובר ממדרגה למדרגה - בטלה המדרגה הקודמת, "כי עניני הקדושה מחולפים בטבעם מענינים גשמיים, כאשר כתב האלקי הר"מ קורדוויירו ז"ל ב'פרדס', כי המדרגות שירדו בקדושה בדרך עילה ועלול, תשאר המדרגה הראשונה במדרגתה ומעלתה, אלא שההשתלשלות היא כעין תוספת ודבר שנתחדש. והנה התוה"ק, כאשר ירדה ממרום עוזה להיות מצומצמת בענינים ארציים, מציאותה הראשונה קיימת כמשפט המדרגות של קדושה, אע"פ שכל המדרגות יש להן מציאות, מ"מ אין דרך הוייתן כהויית הדברים הגשמיים שההעדר כרוך בהוייתם, וכאשר יצאו ממדרגה למדרגה תהי' הצורה הראשונה נעדרת, לא כן הדברים האלקיים" וכו'⁷. ובקודש ישנם סוגים שונים של הופעה. יש קדושה גלויה, ויש קדושה גנוזה, ו"הפרש יש בין הקדושה הגלויה והקדושה הגנוזה. הקדושה הגלויה היא מתיחסת לאדם לפי מובנו, לפי טעמו והרגשו; ציוריו המפורסמים שייכים לגבולה, הנאה והמכוער מובדלים מצדה הרבה, וכל ארחות הכבוד המוסכם הנם ענפים ממנה. נעלה מזה היא הקדושה הגנוזה בכלל, וק"ו שאין המשקל של המאורעות המוסכמים הנובעים מצד התכונה האנושית ויתר ענינים מוגבלים שייכים לה... בסתר חביון זה אין מקום להבדיל בין נאה ומכוער המוסכם

5. ערפלי טוהר עמוד קב; אורות, אורות התחיה סעיף כא (ועמוד עד); עולת ראייה ח"א עמוד רמא.

6. אגרות הראיה אגרת צו וח"א עמוד קיג במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב; וכן נדפס בארץ חפץ פ"ב סעיף ד.

7. עין אייה לברכות דף ה, פרק ראשון סעיף כט (ועמוד 15 במהדורת ירושלים תשנ"ה).

מצדנו ע"פ תכונותנו המוגבלות, ואין אותם ארחות הכבוד הנבדלות מצדנו נוגעות שמה כדי להביא בקרבנו רושם דעה בהירה זו" וכו'⁸; יש "קדושה חמורה, מקורית"⁹, ויש "קדושה קלה, מעותקת"⁹. יש מדרגות שליליות שצריך להבדל מהן, ויש מדרגות חיוביות שצריך לרוממן: "כשם שצריכים להעלות את המחשבות והמידות הנפולות, שהרע והכיעור ניכר בהן, למקור שרשן בקודש, שאז רואים שהן הינן באמת מחשבות נשגבות ומידות טובות, כן צריך לרומם את המחשבות שהן כשרות, אלא שהן עומדות בתחתית המדרגה, שהרע והתוהו מחובר עימן אף על פי שהן פונות לקדושה, אל רום המעלה של האצילות האידיאלית, שהיא מכוונת רק אל הטוב הגמור והישרנות המוחלטת, עד שההתרוממות הולכת וגדילה עד העולם העליון, שהקודש הטהור מושל בו בגבורתו"¹⁰. "הבדלים ישנם בין דרך השלימות של ביעור הרעות הטבעיות מכוחות הנפש, ובין ההתרוממות לחזקה במעלות נשגבות - בין בתואר החיצוני של אופן ההנהגה, בין בההרגשה הפנימית מצד הנפש עצמה, איך שמשגת הבדל אלה הענינים. כי דחיית הכוחות הרעים (יעשו) [תיעשה] בהכרח ע"י כוחות טובים המתנגדים להם... אבל הכוחות הטובים שמוסיפים עז וגבורה - מוסיפים הם מעצם כח החיים הנטוע בהם, שמוסיפים אומץ ומתחזקים כיון שבבחירה הטובה מסיר האדם המניעות והמסכים המעכבים מאור הנפש. אמנם בתואר החיצוני, הנה סילוק הרעות, כל מה שימהר האדם לנער מהן חצנו הוא משובח, וברגע אחד יכול האדם לעלות משפל רעות מוחלטות עד רום טהרה וסילוק כל רע, מכח גבורת עז הבינה שהיא יסוד התשובה הנטועה בנפש, מה שא"כ [בזכיה] אל המעלות הקדושות שבהן ישנן מדרגות רבות זו למעלה מזו, שצריך תמיד לשמור כח ההדרגה" וכו'¹¹.

מדרגות רבות יש בקודש, ויש להבחין בין קודש לקודש. "ישנן נסתרות עצמיות ונסתרות מקריות. העצמיות הם התוכנים המחשבתיים העליונים שהם עולים בעוזום הרוחני על כל אוצר של חיים, של כל שפה והגיון, תגבורת החיים הרוחניים עזיזה בהם, והניבים מלאים הם עז, ואש קודש מתלקחת בהם, והם אוצרות החיים המוסריים לדורי דורות שכל הוגה שואב מהם לפי כחו, והם אינם פוסקים מלהשפיע משפעת חייהם, וכל אשר יוסיפו עובדים רבים לעבד אותם ימלאו מפרק לפרק זיו חדש ולשד חיים חדשים. אמנם הנסתרות המקריות הן באו מצד דלדול הכח הרוחני של השפה, שלא מצא די אונים איך לבטא מחשבות שיש בהן תפיסה ביטויית, והן - אף על פי שגם בהן אוצר זיו רוחני גנוז, אין להן אותו הכח הנצחי של הראשונים. ומדרגות הללו מתחלפות הן בערכי הקודש, ומבדילות בין קודש

8. חבש פאר סעיף יז (דף מד ע"ב במהדורת ירושלים תרפ"ה).

9. אורות התורה פרק ט סעיף ז.

10. ערפלי טוהר עמוד א.

11. עין איה לברכות דף יב, פרק ראשון סעיף קסו (ועמוד 65 במהדורת ירושלים תשנ"ה).

לקודש"¹². יש להבחין בין קדושה חמורה לקדושה קלה, ולהבדיל ביניהן, וכפי שעשו אבות האומה: "שבת חמירה מיו"ט, ואם שבת ויו"ט שסמוכין זל"ז לא יהי' כל היכר על החומר של שבת לעומת יו"ט, יוכל האדם לטעות להשוות קדושת שבת לקדושת יו"ט, ויבא לידי חילול שבת במלאכת אוכל נפש המותרים ביו"ט, ויחשוב שבכ"ז מקדש הוא את השבת כערך היו"ט, והרי אינו משוה אותו ליום חול. ובאמת, כשם שאנו צריכים להבדיל בין קודש לחול, כן צריכים אנו להבדיל בין קודש לקודש, וזאת היא כוונת חז"ל על גדולת חכמתו הקדושה של אברהם אבינו שקיים את כהת"כ עד שלא נתנה, שלא די שכל מה שתלוי בהבדלה שבין הגדרים היותר רחוקים זמ"ז, כמו בין הקודש ובין החול, וה"ה בין הטמא ובין הטהור, קיים לשמרם, אלא שהבחין ג"כ בסדרי המדרגות שבין קודש לקודש, ואבוהון דכולהו הוא ההבדל שבין קדושת השבת לקדושת יו"ט, להעלות את קדושת השבת למעלה מקדושת יו"ט, שלפי פירושו בדברי הגמ' בנוי ע"ז הע"ת" וכו"¹³; "צורת החיים של האבות בכללם... שאז היו מצד אותו הרעיון האלקי שלהם מקיימים את הכל כפשוטו, אפילו עירוב תבשילין, דהיינו אפילו אותם הקוים הדקים שמבדילים בין קודש חמור לקודש קל, שהם יותר נעלמים מאותם שמבדילים בין קודש לחול ובין טמא לטהור" וכו"¹⁴. ומכאן גם ההדרכה המעשית להבחין בין קודש לקודש ביחס לפדיית המקומות הקדושים: "בתור אחד מחברי ועד החברה הנכבדה, שנוסדה מקרוב, להחזקת המקומות ההיסטוריים באה"ק, שמטרתה להתעסק בתעמולה תדירית לרכוש לנו את כל המקומות המצויינים בקדושתם בכללות אה"ק... מובן הדבר שאין כל הזכרונות והמקומות הקדושים עומדים במדרגה אחת. יש הבדל בין קודש לקודש, ולפעמים יש שדוקא קודש חמור ונשגב לא תוכל עדיין היד להשיג את גאולתו בראשית מעשנו, והננו נגשים לעבודה בכל מדה אשר תשיג ידנו. אבל המטרה נשאה היא, מתרוממת היא עד מרומי קדשי קדשים. וראוי הדבר שכל גדולי עם ד' הצדיקים והחסידיים, אדירי הכסף ואדירי יראת ד' ואמונת אומן באהבה, הם המה יתנו יד לחזק את פעולת אגודתנו הנכבדה" וכו"¹⁴.

ג. המדרגות בקדושה מביאות לאחדות

ודוקא בשל ההבחנה בין המדרגות השונות הקיימות בקדושה, באה האחדות ומתגלה, ו"הקודש שבטבע פורץ גדריו, הולך הוא בעצמו להתאחד עם הקודש שלמעלה מן הטבע הגס, עם הקודש הלוחס בטבע"¹⁵. על ידי התורה והמצוות באים

12. אורות הקודש ח"א עמוד קכז: "נסתרות עצמיות ומקריות".

13. אגרות הראיה אגרת תתיא (ח"ג עמוד צב במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ה).

14. אגרות הראיה אגרת קי (ח"א עמוד קלה במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב).

14א. אגרות הראיה אגרת תרא (ח"ב עמוד רל במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב).

15. אורות, אורות התחיה סעיף ל (עמוד עח) (וכן נדפס בחזון הגאולה עמוד צא).

הם אורות הקודש, השונים האחד מן השני, ומתאחדים. "באים אורות הקודש, על ידי לימוד התורה, על ידי הגיון חכמה, על ידי קיום המצות, על ידי הדרכות המוסר והמדות הטובות, כל אחד מסוג מיוחד, מגוון מיוחד, והם מתרכבים בתוך הנשמה העסוקה בהם, מרוממים הם את ערכה, מוסיפים לה חיים עצמיים מקוריים. והוספה זו ספוגה היא מכל היש הרוחני, שהיש הגשמי והמעשי כלול כבר בתוכו, כלול הוא מכל המצוי, ומשביע ומרוה את הנשמה ומטעימה מכל, והיא באיתניותה חוזרת היא ומשפיעה ממקור חילה הפנימי אל הכל" וכו'¹⁶. אורות הקודש מתקבצים הם אחד אל השני ונעשים לאבוקה גדולה. "מתחילים אנחנו לקלוט את רשמי הקודש מעט מעט, נקודה אחר נקודה מתנוצצת עלינו, כמטר וכרביבים יורדים הם עלינו, הופעות שחקים אלו; בהתקבצם יעשו כולם אבוקת אור גדולה אחת, ייסדו בנשמתנו את מרכזם, ומסלולם יחדור את כל עצמיות הויתנו. והננו הולכים ומתכשרים אל הסיגול של הנשמיות הכללית, שבכל האורות הנקודיים היא ממלאה את התפשטות חייה"¹⁷.

ד. רוח הקודש והאחדות

ואם הדברים אמורים בקדושה בכלל, הרי ביתר שאת אמורים הם בשיא מדרגות הקדושה - ברוח הקודש ובנבואה. רוח הקודש הוא שיא הביטוי של האחדות, וככל שגדלה האחדות, כך מופיע יותר רוח הקודש. "המצויאות כולה הרי היא עולה בציור האמת שלה, והפרטיות מתגדלת לצורה כללית, והולכת ומתאדרת היא בתוך הכלליות הגדולה הבלתי גבולית, שדוקא שם היא מוצאה את איתניותה", ואז "הענפים מתאחדים בשרשיהם, בשביעת יניקת זיו לשדם לרויה, וברוחו של כל ישר לב, של כל צדיק אוהב צדקות, ההרמוניה הזאת מפעמת את צלצוליה, ורוח הקודש, רוח קודש קדשים, הולך ומתגבר להחיות עולמי עד וכל אשר בהם"¹⁸. זהו תהליך ארוך של איחוד הכל, אך בסופו מביא הוא לידי חלות רוח הקודש. "כל עמל החיים, ביחוד העמל הרוחני של כל המחשבה, מוכרח להיות פונה רק כדי לגלות את אור השלום הכללי העליון, היוצא לא מתוך דחיה של איזה כת, של איזה רעיון, של איזה זרם, של איזה נטייה, אלא מתוך הכנסתו של כל אחד מאלה לתוך הים הגדול של אור אין סוף, ששם הכל מתאחד, הכל מתעלה, הכל מתרומם והכל מתקדש. חביבים הם היסורים הרוחניים שכל עובד אמיתי, עובד אלהים אמת באהבה גמורה, סובל על ידי השאיפה הקדושה, הטהורה והנאצלת הזאת, אבל דוקא היסורים הללו הם הם הממרקים את הנשמה, ומביאים אותה, ועל ידה את העולם כולו, לידי האושר המרומם, לידי שאיבת רוח הקודש, לידי הגלותה של השכינה

16. אורות הקודש ח"ב עמוד רצד: "תוספות הקדושה".

17. אורות הקודש ח"ב עמוד רצג: "רשמי הקדש".

18. אורות הקודש ח"ב עמוד תיג: "התנועה הכללית וההשגחה".

העליונה" וכו'¹⁹. ואכן כאשר קיים גילוי של רוח הקודש, הרי זה מורה על אחדות. "בהשגות הקודש, מהתוכן הגלוי של הנבואה ורוח הקודש, כל התגלות כלולה היא בכל הכחות כולם; החיים, הרגש והפעולה, הדמיון והשכל, כולם יחד אגודים באחדות אחת"²⁰. וכך הוא גם בעם ישראל: "ע"י תוספת שפע רוח הקודש באומה יתגדל הקשר שיש בין הפרטים אל הכלל"²¹, וביתר פירוט: "רוח הקודש בא דרך כנסת ישראל אל הלב של כל יחיד ויחיד לפי מעשיו... וכשם שהחפץ העליון האלהי השרוי בכללות האומה נותן מכחו את עז רוח קדשו על היחידים המתכשרים אליו, כן גם כל יחיד המתכשר בתכונה אלהית, בטוב מוחלט, במוסר טהור וכללי המחוזק בדעה ושכל טוב, לפי אותה המדה שהוא משתוקק להעלות את נשמת האומה כולה, לרוממה ולשגבה, כן הוא פועל וכן הוא מחזק אותה ומוציא אותה מתעלומת הכח אל אור הפועל" וכו'²².

ה. רוח הקודש ואחדות התורה

והדבר בא לידי ביטוי בתורה: "בשעה שרוח הקודש הנובע מכנסת ישראל שורה על האדם, רואה הוא בעיניו איך שכל תורה שבע"פ כולה לכל פרטיה היא הסתעפות שרש רוחה הקדוש של האומה, וכולם יחד, הפרטים ופרטי הפרטים, מציגים הם במלא החיים והאורה את נשמתה בכל מלא קומתה, ומתוך האהבה הגדולה שמתגלה בנשמה להאומה כולה, וכל סגולת נשמתה, מתפשטת אהבה טהורה תמידית עליונה על כל תורה שבע"פ, והאהבה מבהקת את ההכרה של הפרטים, ומחדדת את הכשרון להוציא דבר מתוך דבר בבינת אמת, וממנה חוזרת החבה בקדשה העליון לתורה שבכתב ברום תפארתה, ושניהם יחד מתנוצצים בגוונים נהירים בתור שרש נשמת האומה וענפיה"²³. רוח הקודש מביאה לגילוי כלליותה של תורה: "כשמתחיל אור רוח הקודש להופיע אפילו רק בדמיון, שומעים את הד קול של כל התורה וכל המוסר כולו, וחשים את העדינות של כל היופי, וכל הבהירות והוודאות של החכמה כולה, בצורה כללית, גלומה, שאחר כך הולך החיזיון ומתפשט

19. אורות הקודש ח"ב עמוד תקע: "התקון העליון", וראה בהערות שם (עמוד תרטו).

20. אורות הקודש ח"א עמוד רסג: "האחדות בהשגות הקדש"; וכן נדפס במאמרי הראיה, נאדר בקודש, ראשית דברים, סעיף ז (עמוד 401). וזאת בניגוד לענייני חול, שלגביהם כותב שם מרן הרב זצ"ל: "בהשגות של השכל החלוני, פועל השכל בתור כח בפני עצמו בצירור המושכלות, והדמיון פועל בפני עצמו בעניינים האסתטיים, והפעולה המציאותית פועלת בפני עצמה בעניינים המעשיים, והרגש פועל בפני עצמו בעניינים המורגשים". אבל במקום אחר שם (בעמוד 490, "שעורים בספר הכוזרי", סעיף ה) נאמר: "מצד התכן הפנימי כל חכמה וחכמה מסודרת לעצמה, אולם מצד חיצוניותן הן מחוברות לאחדים".

21. אורות, אורות ישראל פרק ב סעיף ז (עמוד קמה).

22. אורות, אורות ישראל פרק ב סעיף ח (עמוד קמה).

23. אורות התורה פרק ג סעיף ט.

באותיות ותיבות, משפטים וכללים, לימודים והגיונים, לפי רוב הכשרון ולפי רוב המעשה ועמלה של תורה²⁴. "הכלליות של השכל עצמו נמשכת משפע של רוח"ק, עד אשר אפילו בדרך רחוק הרבה יש בו איזה רושם, וזה הרושם הוא עיקר ההבדל שבין בבלי לירושלמי" וכו'²⁵. ואף אם לפעמים חולף זמן רב עד שמגיעים להכרה זו, מכל מקום בסופו של דבר היא מגעת: "בראשית הצעדים של תלמוד רזי תורה, כשרואים איד הפרטים מתקשרים זה בזה, ומכל מקום אין מבינים את התוכן היסודי שבהם, צריכים לצייר יפה איך שכל אלה הדעות והציורים באו מתוך הופעה רוחנית גדולה ומפוארה של רוח הקודש על ידי השרידים אשר ד' קורא, והשלשלת הולכת היא ונמשכת בקדושה עד שמתאחדת בהלכה למשה מסיני, ואז זורח על ידי כח אמונה קדושה זו והשערתה אור גדול לישרים, והבינה הפנימית הולכת היא ומתרחבת, 'כי ד' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה"²⁶.

1. רוח הקודש ואחדות חלקי העם

רוח הקודש הכללי, גנוז הוא בנשמות העליונות, והוא המביא לאחדות: "רוח הקודש ביסודו הכללי גנוז הוא באוצר החיים הגדול של הנשמות העליונות החשות את הוד רזי תורה ואת שפעת יקרת פנימיותה של העבודה האלהית בהדרת גדולתה, המקשיבים קול קדושת החיים, וזמירות פרקי שירה מן השמים והארץ וכל אשר בהם, מימים ותהומות וכל מלואם, ונשמת כל יצור, ומרגשי כל מרגיש, המתעלים ומתרוממים ברוממות האחדות העליונה, בעשרה הגדול, הנערץ והמבהיק" וכו'²⁷. ובעלי רוח הקודש הללו מאחדים בין הכלל לפרטים. "בעלי רוח הקודש, היחידים שבדור, הם שואבים את שפעת רוח קדשם משני מקורות; המקור האחד הוא מיסוד רוח הקודש הכללי, שהוא הולך ונוזל בכל הנשמות כולן, והמקור השני הוא שהם שואבים וסופגים לתוכם את כל הזרמים וכל הניצוצות של רוח הקודש שהם באים בתור רסיסים על כל הנשמות שאין להן הכשר מצד מעשיהם והשכלתם לקבל אותם בקיבול מרושם. לוקחים הם הצדיקים ובעלי השפעה האלהית את כל האוצרות המלאים אור קודש, שהם מתבצבצים בשובם דרך הצינורות הכלליים כדמות מעינות בוצצים מתמצית של נחלים שבין הרים, הבאים ממי גשמים, ומכל מקום באמונת רוח ואהבה רבה הם שומרים את כל העושר הזה בעד כל הכלל כולו, ובעד בעליהם הפרטים, שהם מריקים עליהם, על ידי השפעתם עליהם, בתוכחת חיים ובברכת אוהבים נאמנים, להשקות בהם את ערוגות המטעים של נשמותיהם

24. ערפלי טוהר עמוד כח.

25. אגרות הראיה אגרת קג (ח"א עמוד קכו במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב).

26. אורות הקודש ח"א עמוד קא: "אמונת הקבלה והבינה הפנימית", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקפד).

27. אורות, אורות התחיה סעיף סט (ועמוד צז) (נדפס גם בספר חזון הגאולה עמוד פד).

בכל מדרגה ושדרה שהם עומדים בה, ופועלים עליהם לטובה ולברכה, בין מדעתם בין שלא מדעתם²⁸. רוח הקודש מאחדת את הנמוך עם הנעלה: "עושה היא רוח הקודש פעולתה חרישית בתוך הגוף והנפש, מקשרת היא את כל העמקים החבויים בהם אל כל המרומים שממעל להם, ובזה האדם מתעלה, מתקדש ומתרומם אל המרומים כולם, חש הוא בפנימיותו את כל פגישה הבאה ממעל, כי כמוה מפנימיותו מעומק הויתו תהומות זורמים ועולים, האספקלריאות פוגשות זו בזו, ומראות זו בזו את הוד התגלויותיהן" וכו'²⁹. בעקבות האחדות באה הנבואה; "מתוך ההכרה של יוקר ההשויה מתפוררים כל אותם טיחי התפל שמבדילים בין עם לעם עד כדי מלחמה ואיבה מנוחלת, ומתבררים התוכנים הסגוליים שבכל אחד, איך לחיות זה בצד זה באורח המשלים את הכל, ואיך הכל מקבל זה מזה ומשפיע זה על זה, והספרות חותרת לבא לעומק ההוקרה של הנשמיות היותר מוחלטה, שההתלמדות אינו בה כלי שימוש עצמי, והיא הנבואה ששפעה הולך ישר ממעין החיים האלהיים אל הנשמות בטהרתם" וכו'³⁰, והנבואה היא המאחדת בין המדרגות הנמוכות שבעם למדרגות הגבוהות שבו: "הנבואה הבאה מהצינור האלהי באה דוקא לשם מטרה זו של איחוד הרוח ההמוני עם הרוח האצילי המיוחד ליחיד סגולה; הביטויים ההמוניים מתלכדים בה עם המחשבה האידיאלית של עשירי הרוח"³¹. ומאידך גיסא, הרי פרוד בכנסת ישראל גורם לפגם ברוח הקודש: "כל חשק עבודה, שמחת מצוה, התמדת תורה, ברק חדושים, והתנוצצות רוח הקודש בלב השרידים אשר ד' קורא, כונת התפלה ואור שלהבתה, כל אלה, ותולדות הנשמות בשלמותן, בכללותן ותמותן, מוכרחים הם להפגם ע"י הכנסת יסוד פירוד בכללות כנסת ישראל, חלילה" וכו'³².

ז. רוח הקודש ואחדות העולמות

רוח הקודש מגלה את האלוקות הקיימת בכל העולם, והמתרכזת בישראל. "רוח הקודש מגלה בבהירות את האור האלהי הגדול המלא חיים הפרוש בכל העולם כולו, הממלא את החיים כולם ואת כל האדם בכללו ביחוד, איך הוא הולך ומתרכז, מוצא לו עמדתו בעולם, מקום מנוחה ופעולה בכנסת ישראל" וכו'³³. ואף את הקשר בין העולמות כולם מגלה היא רוח הקודש: "על פי התנוצצות של רוח הקודש משיגים בבת אחת בלא יגיעה סדרי חכמה רבה... ומשיגים את העולמות על פי

28. אורות הקודש ח"ג עמוד שנט: "רוח הקדש בכנסת ישראל".

29. אורות הקודש ח"א עמוד קפת: "פגישת הזרמים".

30. אורות הקודש ח"ב עמוד תלח: "הערך הכולל".

31. אורות הקודש ח"ב עמוד שסה: "הרוח ההמוני והאצילי".

32. אורות, אורות התחיה סעיף כא (עמוד עד); ערפלי טוהר עמוד קב.

33. אורות, אורות התחיה סעיף נג (עמוד פח). ובסיום כותב מרן הרב זצ"ל: "כל אלה וסעיפיהן מקשקות כעת לפנינו בא"י כזוג".

השתלשלות סדרם כמו שהם גלויים בנשמה שחציבתה היא מכולם" וכו'³⁴. ולא רק שמגלה היא רוח הקודש את הכלליות שבבריאה, אלא היא גם מעלה את כל הבריאה: "בעת שרוח הקודש מקשקש לפניו כזוג ולבו מלא על כל גדותיו אהבה לכל היצור... את הכל הוא מעלה, את כל הנשמה, כל החי, כל היש" וכו'³⁵. ואף את הזמן מאחדת היא רוח הקודש המקשקשת לפני הצדיקים כזוג: "וחכמת צדיקים מקשקשת לפנים כזוג בחדות רוח הקודש, ורואים הם את העתיד באור ההוה, ומחיים בזה את ההוה של העולם באור העתיד, וממשיכים נועם עוה"ב בעוה"ה, ומרבים על ידי זה בעולם שלום וברכה, נחת ועדנים, וכל הבריות וכל החיים מתברכים ומתעדנים, מתעלים ומתקדשים, שקיין טל חיים ומלאי ברכת עולמים"³⁶, "וכיון שהדעה האלהית כוללת הכל, כל היצורים וכל מחשבותיהם, כל תעלומותיהם וכל נגלותיהם, כל העבר ההוה והעתיד, על כן לפי אותה המדה של הקישור האמיתי עם התוכן האלהי באמתתו, חל רוח הקודש על המשיג העובד, הקשור והדבק, וכל תעלומות עולמים מתגלים לו, ואור הגנוז שהאדם צופה על ידו מסוף העולם ועד סופו מתגלה עליו" וכו'³⁷. ואכן לעת הזאת אנו מצפים; "אז בעת המאושרה יופיע אור ד' וכבודו, סגולת הקדושה הכללית, אור ד' הנבואה ורוה"ק"³⁸.

ח. אחדות רוח הקודש גורמת למדרגות שונות

ודוקא בשל היות רוח הקודש והנבואה שיא התגלות האחדות, וסגולת הקדושה הכללית, הרי הם מגלים מדרגות שונות. "הגילוי הסקירתי הרוחני הפנימי במעמקי נשמת ישראל מציג לפנינו את כל התורה המעשית כולה בצורתה הפנימית האידיאית על כל פרטיה... ומתוך רישום זה של גילוי נשמה זו באים לידי עילוי יותר נשגב, והולכים ומתעלים, והמדרגות העליונות של רוח הקודש הולכות ומתגלות" וכו'³⁹; "רוח הקודש העמוק של היהדות, החותר להשוות את החיים המעשיים עם החיים האצילים בפועל, הוא הכח הנשמתי המפרה את ההלכות ודקדוקיהן, והוא הנותן את העמילן להפלפל המרחיב את גבוליו בחוגים המעשיים של ההויות והסוגיות"⁴⁰.

34. אורות הקודש ח"א עמוד קלז: "התנוצצות רוח הקדש".

35. אורות הקודש ח"ב עמוד שמא: "צרור החיים והדבקות".

36. אורות הקודש ח"א עמוד קמז: "אור העתיד וההוה".

37. אורות הקודש ח"ג עמוד שנח: "רוח הקדש על המשיג העובד".

38. חבש פאר, עין אייה סימן יד (דף לט ע"ב).

39. אורות הקודש ח"ג עמוד שנו: "שאיבת רוח הקדש"; אורות התורה פרק יא סעיף א.

40. אורות התורה פרק ח סעיף ג.

ט. מדרגות רוח הקודש

ואכן, בפסגת הקדושה מופיעות מדרגות רבות, וכפי שמבאר מרן הרב זצ"ל בפרק 'שמנה מדרגות': "ישנם בתוך הרגשת הבשר ניצוצי דמיון, ובתוך הדמיון ניצוצי שכל, בתוך השכל ניצוצי רוח הקודש, בתוך רוח הקודש ניצוצי נבואה, בתוך הנבואה ניצוצי אספקלריא מאירה, בתוך אספקלריא מאירה ניצוצי זיהרא עלאה דאדה"ר, בתוך זיהרא עלאה דאדה"ר ניצוצי אור החיים של אחר התקון השלם של כל העולמים אחר תחיית המתים ויום שכולו שבת" וכי'⁴¹.

הקדושה מתחילה בקדושת הבשר, שכן "יש לנו בשר קודש לא פחות ממה שיש לנו רוח הקודש"⁴², ו"בארץ ישראל אפשר להשיג איך שהבשר של הגוף הישראלי הוא קדוש ממש כקדושת הנשמה, ואין צורך כ"כ להרגיז את הגוף ממנוחת הטבעית, כ"א להעלותו ולהטעימו טעם האמת של חיי הקודש השופעים מקדושת הארץ, הספוגים באורה המחכים של א"י"⁴³, ועל כן "ההתעמלות שצעירי ישראל עוסקים בה בארץ ישראל לחזק את גופם בשביל להיות בנים אמיצי כח לאומה, היא משכללת את הכח הרוחני של הצדיקים העליונים העוסקים ביחודים של שמות הקדושים להרבות הבלטת האור האלהי בעולם, ואין גילוי אור אחד עומד בלא חבירו כלל... ושניהם כאחד משכללים את סדרי הקדושות כלם בהבלטת אופיה של האומה בפרשה הקטנה שכל גופי תורה תלוים בה: 'בכל דרכיך דעהו'⁴⁴; "כשעם הקודש יהיה בריא וחזק בגופו תתגבר ותתחזק הקדושה בעולם; כשילדי ישראל יהיו חזקים בריאים ומוצקים יהיה אור העולם קדוש וטהור" וכי'⁴⁵, ו"אות ה' אות ברית הוא, קדושת הגוף בברית בשר ממש... אומות העולם אינם יכולים להשיג איך נעשה הבשר מקודש, איך נעשו התפקידים הגשמיים בעצמם אידיאליים... זה א"א כ"א בעצת ד' הבאה על נחלת עולמים אשר לו, ישראל עם קרובו, זרע אברהם אוהבו כרות ברית הקודש" וכי'⁴⁶.

41. אורות הקודש ח"א עמוד רפ: "שמנה מדרגות", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקצח).
42. אורות, אורות התחיה סעיף לג (עמוד פ), וראה הערות מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל שם, וקניין תורה עמוד סא.
43. אורות, אורות ישראל פרק ט סעיף ח (עמוד קעא).
44. אורות, אורות התחיה סעיף לד (עמוד פ), וראה גם בהערות מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל שם.
45. אורות, אורות ישראל פרק ט סעיף ה (עמוד קעא).
46. אורות, אורות ישראל פרק ט סעיף ג (עמוד קע), וראה עוד עולת ראייה ח"א עמוד טו.

י. מדרגות רוח הקודש הנמוכות

בתוך הרגשת הבשר קיימים ניצוצי דמיון, שהם גם מדרגה נמוכה של נבואה⁴⁷, וגם בהם קיימות מדרגות. "החלומות הגדולים, יסוד העולם הם. המדרגות שונות הן. חולמים הם הנביאים, בחלום אדבר בו; חולמים הם המשוררים בהקיץ; חולמים בעלי המחשבה הגדולים לתקון העולם; חולמים אנו כולנו בשוב ד' את שיבת ציון"⁴⁸ ו"עולים הם הדמיונות מתהום הנפש... וברוח קודש, בחזיון של טוהר פנימי, ילך ויזוקק, ילך ויתאמת, עד שהצפיה שבאספקלריתו תתגבר ותאמץ עד שכל דפקיו יתבררו, עד שכל תנועותיו וחזיונותיו, תולדותיו והשפעותיו על החיים העצמיים, יבוססו ויתחברו עם היסוד המדעי, עם החיים הממשיים, עם הציורים הנהדרים, עם הבריורים של חיי הדיקנות הבהירה. ומתוך הנהרה העליונה, שאשדי נחליה במעין הקודש, בתורה בנבואה ברוח הקודש, בכל לב קדוש, בנשמת צדיקי עולם, זוהרי אורים הנם נשפכים; מתוך אוצרי אורים אלה יושטף על הדמיון אור, וילך הלוך וגדול, הלוך והתאשר, הלוך והתעדן, ונחלי עדנים ישוקה, וטל חיים בו יגלה, ומקורות עונג מקרבו יפכו, ואומץ עליון ימלא את הלב הטהור; נאזר בגבורה יגלה החמוש בזיון קודש של הדמיון הכביר בטהרתו, ויתיצב כסולם מוצב ארצה להגיע על ידו לאושר מרומים"⁴⁹ וכו'.

ובתוך הדמיון קיימים ניצוצי שכל, שגם הם ניצוץ של גילוי שכינה: "כשאנו נתבעים למעט את השלטון של השכל האנושי על רוח האדם כדי ליתן מקום לההשלטה העליונה של האורה האלהית עליו, אנו צריכים לדקדק שמיעוט הצביון של השכל האנושי לא יפגום את הצד האלהי העליון שבו; שאם תהיה חסירה לנו זהירות זו, הרי אנו פוגמים את האורה האלהית עצמה, שמצידה אנו באים בתביעתנו. כל כוונתנו אינה כי אם על הצד הסיגי של השכל האנושי שזוהמת הבהמיות שולטת עליו בארסה, אבל נקודת הטוהר שלו הרי היא אור ד' ממש, ניצוץ של גילוי שכינה"⁵⁰. וגם כאן ישנם שני סוגים של שכל: "מה ששייך לשכל הארצי ההגיוני, ומה ששייך לשכל העליון של השפעת הנבואה ורוה"ק"⁵¹ וכו'.

וכל המדרגות הללו מובילות להופעת רוח הקודש, וכפי שמבאר הרב בפרק 'שלשת מדרגות הקדש': "הדמיונות והשכליות והופעת הקודש הנעלה מן השכל, הן שלשת

47. ראה מורה נבוכים ח"ב פרק לו. ועיין עוד בעקדת יצחק לבראשית שער כט, ובמלחמות השם (לרלב"ג) מאמר ד פרק ו.
48. אורות הקודש ח"א עמוד רכו: "החלומות הגדולים", וראה עוד בהערות שם וח"ב עמוד תקצג, ובאברבנאל לפרשת מקץ ד"ה ואומר שהחלומות.
49. אורות הקודש ח"א עמוד רכז: "הדמיון כאספקלריא של המציאות", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקצג).
50. ערפלי טוהר עמוד צח.
51. אגרות הראיה אגרת קג (ח"א עמוד קכד במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב).

מדרגות של המהותיות הרוחנית של האדם ושל העולם, שהן קשורות זו בזו. כל נקודה דמיונית יש לעומתה נקודה שכלית שהיא יונקת ממנה, ושבעילויה היא עולה עד מעלתה ומתאחדת במקורה, וכל נקודה שכלית יש לה לעומתה נקודה הופעתית בקודש, הרוממה מכל לשון ונשגבה מכל השכלה, שהיא יונקת ממנה ועולה בעילויה עד מדרגתה. בהתאחדותם של כל הנקודים הדמיוניים, השכליים וההופעיים בחטיבה משוכללת, מתיצב עולם מלא, משולש בקודש, שכל אחד ואחד מהם הוא מואר מכל שלשת מדרגותיו" וכו'⁵². וביתר פירוט מבוארים הדברים בפרק 'מעלות רוח הקדש': "יש רוח הקודש של מעשה שמעורר הרוח העליון למעשה, וכפי ההזדככות המוסרית והשכלית העליונה ורוב חפשיותה כך רוח עליון זה מובלט יותר וחודר יותר, טהור יותר מכל סיג ועירוב בלתי הגון, והוא מסתעף ממש מהרצון העליון בהנהגת העולם כולו. ורוח הקודש של דמיון, שבה המדמה נעשה מואר, נאדר, צלול, קדוש ונשגב, ומחזותיו נעשים נאמנים וכבירים, קולעים למטרות נשאות שבטוהר המוסר ושאיפת הקודש הנאדרה. רוח הקודש של שכל, שאז המושכלות והלימודים כולם מתגברים כמעין הנובע, כל רז לא אנס ליה, וכל צפונות נעשות גלויות, והמון חידות ועמוקות שוטפות ועולות בקרב הנשמה בבטחון ובבהירות, התורה מתברכת וציציה ופרחיה עולים בתכונות נשאות מלאות פאר קודש עליון. ורוח הקודש עליונה, שהיא רוח הקודש ממש, שכל אלה יחד מאירים בה"⁵³. "רוח הקדש הכללי, הכולל בחטיבה אחת עליונה את הצרוף של כל הזרמים המיוחדים כאחת: רוח הקדש של הרצון, השכל, היופי, הגבורה והמוסר, כשהוא פועם במלואו ובעליוניותו, הוא נותן את הניבים אל הנביאים במלוא פרוטם ורעם גבורתם, כקול מים רבים אדירים, קול המולה כקול מחנה צבא, כקול שדי בדברו, וזה הרוח, הכולל את חמשת מיני רוח הקדש האמורים, גם הוא מתנוצץ ומתגלה ברוח התשובה השורה תמיד בכל לב החפץ לעלות מתוך המורד של חטאת האדם וכשלונו למרומי הקדש, לבקר בהיכל ד"⁵⁴.

יא. רוח הקודש והנבואה

ורוח הקודש כלולה היא בנבואה: "וי"ל דבכלל נבואה היא ג"כ רוח הקודש, והראי' דאסתר נמנתה בין הנביאות" וכו'⁵⁵, "כי רוה"ק הוא תוכיות הנבואה" וכו'^{55א}, ושניהם יחד נמצאים הם במעלה העליונה: "עלינו לדעת כמה מכשולים נמצאים

52. אורות הקודש ח"א עמוד רפא: "שלשת מדרגות הקדש".

53. אורות הקודש ח"א עמוד רסז: "מעלות רוח הקדש", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקצו).

54. אורות התשובה פרק יא סעיף ב, וראה בהערות מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל והרב פילבר שם.

55. גנזי הראיה ח"ג דברי הלכה סעיף ב ועמוד 10.

55א. עטור סופרים ח"א עמוד 37.

לנו, זרע הקודש ישראל, ממה שאין אנו משתמשים בכחות הגדולים שנתן לנו השי"ת שמו; הרי אנו מוכנים לחכמה גדולה, לגבורה של קדושה, לשירת קודש, לגדולה וענוה רוממה עד רוממות מעלתה העליונה של החכמה והנבואה ורוח הקודש. ואם אין אנו משתדלים להוציא אל הפועל את הכחות המופלאים והגדולים האלה, אע"פ שמצד שרשם הקדוש של אלה הכחות הם מסולקים ממנו בעונינו ואינם פועלים כלל, אבל הלא גם נפשנו החיונית מוטבעה לדרכים הגבוהים הנכבדים האלה, וגם גופנו מוכן לקבל הגדולות הללו, וכשאינו נותנים ידים להנהיגם כהוגן, שימצאו את תפקידם שהם מבקשים, הם פועלים את ההיפך, ותחת בושם יהי' מק בעונינו" וכו'⁵⁶, וגם בהם ישנם מדרגות שונות.

יב. רוח הקודש לפי מדתו של האדם

לכל אחד יש רוח הקודש לפי מדתו: "רוח הקודש אשר נזדוג לישראל בתחלת מטעם - 'ורוחך הטוב נתת להשכילים' - רוח קודש זה אינו סר מבחירי האומה, מפעם הוא בכל ישרי לב לפי שעור וערך מיוחד לכל אחד לפי מדתו" וכו'⁵⁷. אפילו על הנביאים שורה רוח הקודש לפי משקל: "אנחנו צריכים לדעת שכל דבר נערך הוא ע"פ שיעורו, 'אפילו רוח הקודש השורה על הנביאים, במשקל היא שורה, שנאמר: לעשות לרוח משקל' ומדרשו"⁵⁸; "הקב"ה נותן במשקל אפילו הרוח שחל על הנביאים" וכו'⁵⁸; "אין להפליא בין הקודש ובין החול; הכל נכנס תחת קו המדה, והכל צריך משקל, 'אפילו רוח הקודש ששורה על הנביאים אינה שורה אלא במשקל'" וכו'⁵⁹. ויש הבדל בין רוח הקודש השורה על גוי ובין רוח הקודש השורה על ישראל: "שפעת רוח הקודש המיוחדת לישראל היא רוממה הרבה במעלתה ומיוחדת במינה מכל מיני שפע של רוח הקודש שכל אחד מבאי עולם זוכה לו על פי מעשיו" וכו'⁶⁰. יש רוח הקודש המתלבשת בחכמה של קודש, ויש רוח הקודש המתלבשת בחכמה של חול: "בשפע רוח הקודש מרגישים איך רוח החיים האלהיים מאור חיי העולמים הולך בכל הליכות החיים, בכל הרצונות, בכל העולמים, בכל המחשבות, בכל העמים, בכל הבריות, בכל הליכותיה של תורה ומצותיה, המעשיות השכליות וההרגשיות, ובכל התולדות היוצאות מהן, ובכל הדמיונות וההתפעלויות הנפשיות המתילדות על ידן... רוח הקודש מתלבשת היא בחכמה, בחכמה של קודש,

56. מוסר אביך פרק ד סעיף ד (עמוד פד).

57. אורות, אורות התחיה סעיף טו (עמוד צז) (נדפס גם בחזון הגאולה עמוד פד). וראה גם בפירוש הגר"א למשלי טז, ד.

58. אגרות הראיה, אגרת תקמא (ח"ב עמוד קע) (ונדפס גם בחזון הגאולה עמוד קסד).

58א. אגרות הראיה אגרת צא (ח"א עמוד קה במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב).

59. אורות, אורות התחיה סעיף יח (עמוד עא), וראה בהערות מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל שם.

60. אורות הקודש ח"א עמוד כט: "הכמוס והגלוי מאור תורה".

ואפילו בחכמה של חול. הלבושים הם לפעמים מכוונים למדתו, ולפעמים יש בהם משום חסיר ויתיר, כשהם חול על גבי קודש, אבל בקודש שמלביש קודש, הכל כפי המדה, מדו כמדתו⁶¹. ויש גם הבדלים בין רוח הקודש של התורה שכתב ובין רוח הקודש של התורה שבעל פה: "רוח הקודש של הנבואה, ביחוד של האספקלריא המאירה שהיא נבואת התורה - נבואתו של אדון הנביאים, הוא משונה בצביונו מאותו רוח הקודש של תורה שבעל פה, בין אותו רוח הקודש שיוצר את ההלכות ההולכות ומתחדשות מעצמותה של תורה, בין אותו רוח הקודש הכללי שעל פיו נאמרו ההלכות שלמשה מסיני שהן אבני הפנה של תורה שבע"פ" וכי⁶².

יג. הדרגה בהתעלות מדרגות רוח הקודש

רוח הקודש מתחילה ממדרגות נמוכות: "אחת מהדרגות של התנוצצות רוח הקודש היא כשהולכת ומתבררת לו גדולת הערך של היחש שלו לאלהים, ומוזה מסתעפת הידיעה עד כדי הברור ההולך ואור של היחש של כל העולם כולו לאלהים" וכי⁶³; "ההתנוצצות המראה את היחש של כל הנשמות מכל הדורות לנשמתו של המשיג והמצייר היא תחילתה של רוח קדושה, וכשמטפלים ברגילות כשרון קודש זה, ומחברים אותו לחכמה ומעשים טובים, האדם מתעלה במדרגתו וזוכה לכמה שערים" וכי⁶⁴. ואכן בסופו של התהליך מגיע האדם למדרגות העליונות של רוח הקודש: "הגילוי הסקרתי הרוחני הפנימי במעמקי נשמת ישראל מציג לפנינו את כל התורה המעשית כולה בצורתה הפנימית האידאית על כל פרטיה. כל ההתפשטות של תורה שבעל פה עם ענפי ענפיה, כולם כאחד חיי האומה הם עצמם, הנובעים ממקור עליון ומחוטבים בחטיבה איתנה. ומתוך רישום זה של גילוי נשמה זו באים לידי עילוי יותר נשגב, והולכים ומתעלים, והמדרגות העליונות של רוח הקודש הולכות ומתגלות" וכי⁶⁵. ועל ידי התשובה חלה על האדם רוח הקודש בתדירות: "התשובה השרויה בלב תמיד, מודאת לאדם את הערך הגדול של החיים הרוחניים, והיסוד הגדול שהרצון הטוב הוא הכל, וכל הכשרונות שבעולם אינם אלא מלואיו, נעשה תוכן מוטבע בנפשו על ידי אור התשובה הקבוע בו, וממילא חל עליו שפע גדול של רוח הקודש בתדירות, ורצון נשגב בקדושה, למעלה מהמדה

61. אורות הקודש ח"א עמוד רסט: "התלבשות רוח הקדש", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקצו).

62. אורות הקודש ח"א עמוד כד: "אחוד רוח הנבואה וההלכה"; וראה עוד במאמרו של הרב י"ח הדרי: "שני כהנים גדולים" עמוד קסה ונדפס בקובץ הראיה, מהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ו.

63. אורות הקודש ח"ג עמוד רה: "יסוד העבודה".

64. ערפלי טוהר עמוד קח.

65. אורות הקודש ח"ג עמוד שנו: "שאיבת רוח הקדש".

הקבועה של בני אדם רגילים, הולך ומתגבר בו" וכו'⁶⁶. אלא שהתהליך צריך להעשות בהדרגה: "ישנם כמה דברים שהם מעלות ונוטות לקדושה, אבל מפני שהאדם נוטה אליהם ודרכי ההדרגה הנכונה והאמצעים הראויים אשר דוקא על ידם צריך לבא אליהם, אינם ידועים וקנויים לו, יכולות אלה המעלות בעצמן להיות מתהפכות לו לרועץ. יש בכח קדושת נשמת האדם הישראלי ביחוד לזכות למעלת רוח הקדש בענין זה שישכיל דברי אמת ברורים בלא טורח חיפוש הקדמות ויציאת טיפין טיפין, ורק כמעין הנובע תמיד יהי' מוחו ושכלו מלא מעניני חכמה חדשים מסודרים בדעת וערוכים בתבונה. והנה כשהגיע האדם למעלה זו של רוח הקודש אז זאת הנטי' היא טובה וקדושה, מתוך שכבר הוא מלא בחדרי התורה וכל המחשבות שמתכנסות בו כולן מרוצפות קדושה וחכמת אמת. אבל כל זמן שהאדם ריק מהתורה, כערכי בעוה"ר, אז כשהתשוקה הזאת מתעוררת לחשוב מחשבות מעומק הלב, צריך שמירה יתרה, שעדיין אין כלי הלב והשכל מתוקנים כ"כ עד שיהיו הדברים היוצאים מהם גופי תורה. ע"כ צריך להזהר שלא לאכול פגה של המדה הזאת" וכו'⁶⁷.

יד. התעלות מרוח הקודש לנבואה

וממדרגות רוח הקודש עולה האדם למדרגת הנבואה, שהרי רוח הקודש "הוא הסגולה הנבואית בהתחלתה"⁶⁸. "כשרון הנבואה במקורו, קודם שהוא מתפתח במלואו, הרי הוא רוח הקודש" וכו'⁶⁹. "הנבואה היא הכשרון המפותח של רוח הקודש, ורוח הקודש הוא הכח הנבואי טרם צאתו מן הכח אל הפועל הגמור. כשאנו משערים את ערכה של הנבואה, צריכים אנתנו לשים את המשקל היותר גדול והיותר עקרי על התוכן של רוח הקודש בקרבה, ומכל מקום עולה היא הנבואה על רוח הקודש מפני שהיא מדת רוח הקודש מפותחה ומבשלה. מובן הדבר לפי זה, שאפשר שיהיה אדם גדול במדת רוח הקודש שלו, ומכל מקום לא יהיה נביא מפני שלא פתח את כשרונו לבא למדת הנבואה, או שמניעות חוציות ממדרגת העולמים כולם וסדרי החיים ערכי התולדה האנושית וכיוצא בהם הן מעכבות את הפתוח הנבואי לצאת אל הפועל, ויש נביא שלא הגיע למדת רוח הקודש באותה המעלה המופלאה של בעל רוח הקודש הגדול, ומכל מקום אותה המדה של רוח הקודש שיש בו באה לידי פתוח" וכו'⁷⁰. "ההסתכלות המיוחדת של האמונה - שהיא חלק ד'

66. אורות התשובה פרק ט סעיף א.

67. מוסר אביך פרק ד סעיף ג (עמוד פב).

68. אורות, אורות התחיה סעיף ע (עמוד צז); ערפלי טוהר עמוד יד. וראה עוד במורה נבוכים ח"ב פרק מה.

69. אורות, אורות התחיה סעיף סט (עמוד צז) (נדפס גם בחזון הגאולה עמוד פד).

70. אורות הקודש ח"א עמוד רע: "רוח הקדש ונבואה", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקצו).

בעצמה - הוא האור של הנבואה, וברדת המדרגה שפעת רוח הקודש" וכו'⁷¹. ועל כן בדורנו "אנו חייבים להחליף חושים לסול את הדרך לרוח הקודש, לגילוי אליהו, להופעת הנבואה" וכו'⁷².

טו. מדרגות נבואה

ואף בנבואה ישנן מדרגות: "האומה כולה ברוחניותה, ומצדה אין שום סיג ופגם בכל ישראל, כולך יפה רעיתי ומום אין בך, לא כמו מצד הנבואה והתגלות התורה שישנם מדרגות וחילוקים"⁷³. הופעת הנבואה מתחילה בדרך חזיון הקרובה לנבואה "שהיו נוהגים בימים הקדמונים לעסוק בהם העולים בעליית הכניסה לפרדס, והיו משתמשים בגילוי מלאכים ונשמות בדרך חזיון הקרוב לנבואה" וכו'⁷⁴, והיא מופיעה גם בגניזה: "ברכת ישראל היסודית היא תוספת הדעת העליונה שבה נטוע שורש הדעה המיוחדת לישראל, המרוממה מכל לשון, והיא הולכת בשטף של נבואה גנוזה וממלאה לשד טללי חיים את כל נשמה שבישראל" וכו'⁷⁵, ויש גם ספיחי נבואה: "ספיחי נבואות הנה צומחות, ובני נביאים מתעוררים, רוח הנבואה הולך ושט בארץ, מבקש לו מפלט, דורש לו גבורים מלאי עוז וקודש" וכו'⁷⁶, וגם ההופעה הנשמית היא שריד של נבואה: "כל פעם שהלב דופק דפיקה רוחנית באמת, כל פעם שרעיון חדש ואצילי נולד, הרינו מקשיבים כמו קול מלאך ד' דופק, נוקש על דלתי נשמתנו, מבקש שנפתח לו את פתחנו למען יופיע אלינו בכליל הדרו. וכל מה שנפגשו ברוח יותר משוחררה, בלב יותר טהור, ברגש יותר איתן ונערץ, בחשק יותר פנימי ורציני לאהבת היותר נשגב, היותר מכובד ומרומם, ככה המון נשמות מאוצלות אלינו יופיע ויזריח בנגהו את חשכתנו, ומשאנו ומתננו עם העולם הרוחני - האוביקטיבי - ילך הלוך והתקדש, והיחשים ילכו ויתחזקו, ההרגל יפעל עלינו לישב דעתנו במנוחה ובצלילות הדעת, וכשרון ההופעה - השריד מגדולת הוד הנבואה - יחל לפעם אותנו, ויביא לנו בכנפיו מרפא" וכו'⁷⁷, ומתוך כל אלו מגיעים לנבואה בשלמותה.

71. מאמרי הראיה עמוד 70: "מאורות האמונה".

72. אגרות הראיה אגרת רסו (ח"א עמוד שד במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב).

73. גנזי ראי"ה ח"ב, דברי מחשבה סעיף ט (עמוד 26). וראה עוד רמב"ם, הלכות יסודי התורה פרק ז הלכה ב: "הנביאים מעלות מעלות הן" וכו', ושפת אמת לסוכות (ח"ה דף צו ע"ב ד"ה שמחת).

74. אגרות הראיה אגרת תיד (ח"ב עמוד סט).

75. אורות, ישראל ותחיתו סעיף כא (עמוד לט).

76. אורות הקודש ח"א עמוד קנז.

77. אורות הקודש ח"א עמוד קסה: "ההופעה כשריד הנבואה".

טז. מדרגות בגילוי אליהו

וכך גם לגבי גילוי אליהו. גם לגבי גילוי אליהו קיימות דרגות שונות: "התבוננות גדולה צריכה להתכונן בנפש על דבר היחש של החשכת ההשגה השכלית הבאה מכל דבר שיש בו משום סרח חטא. ביחוד מתיחשים הדברים לכל מיני השגות הנתלות בתור סעיפים של התגלות אליהו זכור לטוב, שבדבר מועט לא משתעי אליהו בהדיה. ונראה שמדה טובה מרובה ממדת פורענות, על ידי כל תנועה אמתית, על ידי כל התגברות של קדושה פנימית הבאה בטהרת חכמה וקדושת רצון, תכף מתגלה שפעת חיים וברכה בכל אותן ההשגות הבאות מצד זה התוכן של הופעת גילוי אליהו בכל ערכיו ומהותיו השונים מאד בחילופי דרגאותיהם"⁷⁸. והדרגות הללו הן לאלפים ולרבי רבבות: "[לדרוש] אנו חייבים את המעלה היותר עליונה, שיגיעו מעשינו למעשי אבותינו אברהם יצחק ויעקב, [לגלוי] אליהו זכ"ל ולתחה"מ, שבכל דבר בזה ישנן מדרגות לאלפים ולרבי רבבות, עד שנעלה למעלה כ"כ גדולה שמתפלשת ג"כ עד עולם המעשה, יקיצו וירננו שוכני עפר בפועל ממש בב"א"⁷⁹. יש מדרגת גילוי אליהו חלקית ויש מדרגת גילוי אליהו שלמה: "ואליהו הוא מלאך הברית, אף על פי שלא סגלנוהו עדיין בפרטיות, מתוך הסיגול הכללי בא יבא לפני בא יום ד' הגדול, אף על פי שראשית בואו יהיה עדיין חסר וי"ץ - אליה הנביא - ואחר כן יתגלה בכל מילואו, קנאת ד' צבאות תעשה זאת, למרבה המשרה ולשלום אין קץ"⁸⁰; "מבואר אצלי שגילוי אליהו לעשות שלו' בעולם, וגילוי אליהו להשוות המחלוקת, שני אופנים הם, ויבואו זה אח"ז, ויש לזה יחש בין אלי' חסר למלא, כלומר: אופן התגלות רוח פועלת מוסר ושקט של שלוח, ואופן הארה מופיעה דעה ואמיתיות בערכי הקודש העליונים שמהם מסתעפים חיי הכלל"⁸¹. יש מדרגה נמוכה של גילוי אליהו בדרך השכל: "מי שמזדעזע ונופל בעצמו ממדרגתו הרוחנית גם מפגימה קטנה במעשים, במוסר, במחשבה ובנטיה, זה מתנוצץ בו כבר הופעת האור של גילוי אליהו באורח שכל" וכו'⁸², ומעליה מדרגה של גילוי אליהו בדרך של חזיון: "והתוכן של גילוי אלי', איתא בזהר שהוא בכמה גוונים, בדרך חזיון וגם בדרך שכל" וכו'⁸¹, ועוד מדרגות נוספות: "ראוי לכל מי שיש שייכות של תשוקה לרזי תורה, שהיא מדת גלוי אליהו, באיזה דרגא, אפילו אם היא רק בדרך דמיון או הרגשה או השגת השכל האנושי, וק"ו אם עלה בחדסד עליון למדרגות יותר

78. אורות הקודש ח"ג עמוד שסב: "השגות גלוי אליהו". ועיין עוד ב'חוט המשולש' (החדש) עמוד קי (מהדורת מכון חתם סופר).

79. אגרות הראיה אגרת צו (ח"א עמוד קיג במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב) (וכן נדפס בארץ חפץ פרק ח סעיף ז).

80. אורות הקודש ח"ג עמוד שסד: "הקנאה והאהבה האלהית".

81. גנזי ראי"ה ח"ג, דברי הלכה סעיף ב (עמוד 10).

82. אורות הקודש ח"ג עמוד שסב: "גלוי אליהו בארח שכל".

גבוהות, שבכל מוצאי ש"ק יעשה גם הוא כמעשיו של אליהו ויעסוק בזכויותיהם של ישראל" וכו'⁸³, ומתוך כך ניתן להגיע לתחית המתים: "אחרי שהוחשפה מעלת גילוי אליהו בעמקי הנשמה, מתראה אור החיים של תחיית המתים, וברוחו הפנימי הקשור בקשר הקודש והנשגב של אור החיים הוא מגביר כח החיים בכל המדרגות, ומשפר את מהות החיים בכל הערכין, ונותן הוא תמיד צורה חדשה לכל המוני מעלה ומטה"⁸⁴.

יז. מדרגות בפסגת הקדושה

רואים אנו, אם כן, שבשיא מדרגות הקדושה קיימים רוח הקודש, גילוי אליהו ונבואה⁸⁵, אולם קיימות מדרגות גם מעליהם. יש "דבר ד' במחזה ודבר ד' במראה, כה אמר ד'", ו'זה הדבר אשר דבר ד'", אספקלריא המאירה ואספקלריא שאינה מאירה" וכו'⁸⁶, ואף באספקלריה המאירה יש הבדל בין התגלותו של משה ובין נשמתו, שהיא בבחינת זיהרא דאדם הראשון: "נשמת משה מצד זיהרא עילאה דאדה"ר שכולל את האומה כולה ברוחניותה, ומצדה אין שום סיג ופגם בכל ישראל, כולך יפה רעיתי ומום אין בד', לא כמו מצד הנבואה והתגלות התורה שישנם מדרגות וחילוקים"⁸⁷, ומדרגת זיהרא דאדם הראשון עולה היא מעל אספקלריה המאירה: "כל רוח הקודש מופיע מעורב בצחצוחי טומאה... והוא הולך ומזדכך על ידי אור הענוה הגדולה מכולן, הסמוכה לרוח הקודש, המהפכת את עצם רוח הגאווה לרוח קודש של גיאות ד' המגלה את עומק סוד הענוה מניצוץ של זיהרא עילאה דאדם הראשון העולה מעל הארת אספקלריא המאירה, שהיא יסוד אור התורה שקיבל משה הענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה מהר סיני, שהיא נובלות חכמה של מעלה" וכו'⁸⁸, ומעליהם קיים "אור החיים של אחר התקון השלם של כל העולמים, אחר תחיית המתים ויום שכולו שבת"⁸⁹, וכל המדרגות כולן מתאחדות יחד לכלל אחד, וכפי שמוצאים אנו לגבי רוח הקודש שכל "דקות

83. אורות הקודש ח"א עמוד קלו: "מדת גלוי אליהו", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקפז);

עולת ראייה ח"ב עמוד ריא ד"ה אליהו הנביא.

84. אורות הקודש ח"ג עמוד שסה: "גלוי אור החיים". וראה עוד משנה סוטה פרק ט משנה טו: "ותחית המתים באה על ידי אליהו זכור לטוב, אמר"; מסילת ישירים פרק כו; ואגרות הראיה אגרת צו (ח"א עמוד קיג במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב, וכן נדפס בארץ חפץ פרק ח סעיף ז, והובא לעיל ליד ציון הערה 79).

85. בסדר זה הם נמצאים באגרות הראיה אגרת רסו (ח"א עמוד שד במהדורת מוסד הרב קוק תשכ"ב, והובאו לעיל ליד ציון הערה 72).

86. אורות האמונה עמוד 47.

87. גנזי ראי"ה ח"ב, דברי מחשבה סעיף ט (עמוד 26).

88. ערפלי טוהר עמוד קט.

89. אורות הקודש ח"א עמוד רפ: "שמנה מדרגות", וראה בהערות שם (ח"ב עמוד תקצח).

הפרטים של תקוני התשובה המיוחדים שרוח הקודש יודע לפרטם לפרטים היותר בודדים, הן ביחד תכן אחד" וכו'⁹⁰. דווקא מתוך גילוי המדרגות הרבות שבקדושה ניתן להגיע לבניין אחדותי שלם ומשוכלל יותר, המבטא את המציאות האמיתית שלגילוייה אנו מצפים: "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד"⁹¹.

90. אורות התשובה פרק ד סעיף ג.

91. זכריה יד, ט.